

Uppföljning inriktning budget

Barn- och ungdomsnämnden 2025

Beslutande instans: Barn- och ungdomsnämnden
Datum för beslut: 2026-02-17
Diarienummer: 2025.129 BUN

Bakgrund

Alingsås kommuns styrmodell beskriver hur nämnderna i Alingsås kommun har möjlighet att i samband med budget välja ut prioriterade politiska inriktningar. Syftet är att på ett kortfattat sätt tydliggöra för förvaltningen vad som är viktigt att förhålla sig till eller hur arbetet ska inriktas för att nå den politiska viljan.

Uppföljningen av de politiska inriktningarna sker i respektive nämnd. I barn- och ungdomsnämnden sker uppföljning av nämndens inriktning i samband med fördjupad månadsuppföljning per april, delårsbokslut samt i årsbokslut.

Inriktning budget 2025

Inriktningen i budget framgår nedan och därefter följer en redovisning av förvaltningens insatser och planerade åtgärder under året.

Barn- och ungdomsnämndens inriktning för budget 2025 fokuserar på att säkerställa bättre förutsättningar för kvalitet och ekonomisk hushållning. Nämnden beslutade att rikta särskilda resurser för att stödja elever med hög frånvaro.

För att höja kvaliteten på undervisningen i skolan förstärktes elevpengen i årskurs 4 till 6 och årskurs 7 till 9. Detta ska bidra till förbättrade förutsättningar för trygghet och studiero, inklusive disciplinära åtgärder och särskilt stöd.

Utvecklingsarbete under året fortsätter i förskoleklass, grundskola, fritidshem och anpassad grundskola, med fokus på att alla elever ska uppnå grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna. Insatser utifrån nämndens identifierade risker inom ramen för kvalitetsarbete, kompetensförsörjning och förbättringar av arbetsmiljön är fortsatt prioriterade.

Inom förskolan är målet att säkerställa undervisning och omsorg av hög kvalitet genom fortsatt arbete med arbetsmiljö, kompetensförsörjning och tidiga insatser för särskilt stöd. Satsningar görs även på att förbättra lärmiljöerna och den inre organisationen, bland annat genom mindre grupper under dagen samt förtydligande av roller och uppdrag.

För att skapa en stabil organisation och säkerställa en god ekonomisk hushållning ska bättre stödstrukturer utvecklas. Fokus kommer att vara utökat stöd i budget och prognosprocesser, rätt och tillräcklig dokumentation samt en förskole- och skolorganisation som möter framtidens behov och utmaningar.

Nämnden beslutade 2025-06-17 § 44 att omfördela resurser från lokalhyror till höjd elevpeng inom grundskola årskurs 4 till 9, i enlighet med nämndens inriktning för budget. Denna ytterligare förstärkning av elevpengen har gett skolorna bättre förutsättningar för trygghet, studiero och undervisning av hög kvalitet.

Uppföljning per område

Varje område beskrivs utifrån nämndens inriktning med vilka insatser och åtgärder som genomförts samt vilka ytterligare åtgärder och insatser som planeras (kursivt). Sedan föregående uppföljning per april har förvaltningens arbete med att verkställa nämndens inriktning i budget fortsatt. Den tidigare redovisade uppföljningen har uppdaterats och kompletterats med genomförda och i förekommande fall nya planerade aktiviteter.

Tidiga insatser för särskilt stöd (förskola)

Inom förskolan är målet att säkerställa undervisning och omsorg av hög kvalitet genom ett kontinuerligt arbete med arbetsmiljö, kompetensförsörjning och tidiga insatser för särskilt stöd.

Förutom generella insatser inom arbetsmiljö och kompetensförsörjning har flera aktiviteter och åtgärder genomförts för att stärka arbetet med tidiga insatser för särskilt stöd inom förskolan.

Förskolans rektorer har genomgått kompetensutveckling i att leda barnhälsan. Rektorer och specialpedagoger i förskolan har genomgått en utbildning i våldspreventivt arbete i samarbete med Barnahus och Linköpings universitet.

Förvaltningen har implementerat "stödmodulen" i Unikum, ett verktyg för dokumentation och uppföljning av arbetet med särskilt stöd i förskolan.

En förvaltningsövergripande kartläggning har genomförts för att analysera hur arbetet med barn med omfattande stödbehov ser ut. Resultatet av kartläggningen har legat till grund för beslut om riktade satsningar för barn i förskolan med omfattande stödbehov samt fördjupade samtal om hur verksamheten ska organiseras för att alla barn ska få en utbildning av hög kvalitet.

Effekt av genomförda insatserna är ökad kunskap och medvetenhet bland rektorerna kring arbetet med barn i behov av särskilt stöd, vilket har stärkt deras förmåga att leda och följa upp barnhälsoarbetet. Utbildningen i våldspreventivt arbete, som genomfördes i samarbete med Linköpings universitet och Barnahus, har bidragit till att öka medvetenheten inom barnhälsoteamen. Sammantaget har årets insatser stärkt förskolans förmåga att tidigt identifiera och agera i frågor som rör barns trygghet och behov av stöd.

Lärmiljö och inre organisation (förskola)

Satsningar görs även på att förbättra lärmiljöerna och den inre organisationen, bland annat genom att barnen vistas i mindre undervisningsgrupper under dagen samt förtydligande av personalens roller och uppdrag.

Genomförda aktiviteter och insatser inkluderar ett förtydligande av roller och ansvar, särskilt kopplat till rektors ledning av utbildningen enligt skollagen kapitel 2 § 10. Kompetensutvecklingen inom organisation och ledning av förskolornas arbets- och utvecklingsorganisation har stärkts genom externa föreläsningar, handledning till rektorer och utvecklingsgrupper samt ett fördjupat arbete med lärmiljöer och förskolans inre organisation. Arbetet med att utveckla förskolornas "Bärande pedagogisk idé" har genomförts för att skapa en tydlig och sammanhållen grund för varje förskolas verksamhet. Två rektorer har även hållit föreläsningar för kollegor där de beskrivit hur arbetet med den bärande pedagogiska idén ger en gemensam riktning och stödjer ett mer strukturerat arbete mot förskolans mål.

Som en del av detta utvecklingsarbete har två heldagar genomförts med fokus på kvalitet och utveckling, med utgångspunkt i böckerna Att leda en lärande förskola (Lund 2022) och Förskolan med barnet i centrum (Eidevald & Palmgren 2021).

Kollegialt lärande har stärkts genom att rektorer delat erfarenheter och resultat från sina utvecklingsarbeten kring lärmiljöer och inre organisation. För att ytterligare stödja förskolornas utveckling har två förstelärare rekryterats, som vardera arbetar 20 procent förvaltningsövergripande med utvecklingsinsatser riktade till samtliga förskolor.

Arbetet med att organisera barn i mindre undervisningsgrupper under dagen har fortskridit på förskolorna under det gångna året. I den uppföljning som genomförts inom ramen det systematiska kvalitetsarbetet syns att merparten av förskolorna har institutionaliserade sätt att dela upp barnen i mindre grupper under dagen. För de förskolor som ännu inte nått lika långt finns insatser planerade för innevarande verksamhetsår i syfte att nå målet.

Genomförda insatser har bidragit till en mer stabil och tydligt strukturerad ledningsorganisation inom förskolorna. Samtliga förskolor har nu både samordnare och utvecklingspedagoger som mellanledare, vilket har stärkt förutsättningarna för ett systematiskt och långsiktigt utvecklingsarbete. Majoriteten av mellanledarna har dessutom tydliga uppdrag och mandat, vilket skapar en mer enhetlig styrning och ett effektivare stöd till arbetslagen. Att alla förskolor genomför regelbundna driftsmöten har ytterligare förbättrat samordningen, skapat en gemensam lägesbild och bidragit till en mer sammanhållen och välfungerande organisation.

Läsa, skriva, räkna

Utvecklingsarbete kommer under året att fortsätta i förskoleklass, grundskola, fritidshem och anpassad grundskola, med fokus på att alla elever ska uppnå grundläggande färdigheter i att läsa, skriva och räkna.

Genomförda aktiviteter och insatser inkluderar utbildningar för att stärka arbetet med att utveckla barns fonologiska medvetenhet i förskolan. Dessa har riktats till all personal inom förskolan, inklusive rektorer och specialpedagoger. Läslyftets modul "läsa och berätta" har implementerats för samtliga personalgrupper inom förskolan. Utvecklingen av förskolebibliotek pågår på flera enheter i syfte att främja barns läsande och litteracitetsutveckling. Rektorer i förskolan har även deltagit i en föreläsning av Ann Pihlgren med fokus på temat "Att leda språkutveckling i förskolan". Varje skola har utformat en lokal plan för garantin för tidiga stödinsatser.

En gemensam kompetenshöjande insats har genomförts med fokus på skollagens bestämmelser om garantin för tidiga stödinsatser och dess olika moment. Garantin för tidiga stödinsatser har varit ett genomgående tema i nätverksaktiviteter för lärare i förskoleklass, speciallärare och specialpedagoger samt rektorer. Anpassad grundskola omfattas numera av obligatorisk tillämpning av garantin för tidiga stödinsatser. Kompetensutveckling kring materialet har genomförts för berörd personal. Arbetet med utvecklade kunskapsuppföljningar i anpassad grundskola har inletts. Utvecklingsarbete i fritidshemmet har ett ökat fokus på kunskapsuppdraget, ett uppdrag som förstelärarna i fritidshemmet med förvaltningsövergripande uppdrag har. En ny modell för uppföljning av resultat för bedömningsstödet har tagits fram. Detta har kompletterats med kompetensutveckling för att följa arbetet med resultatet.

Utökade statsbidrag har gett möjlighet till två förstelärartjänster med förvaltningsövergripande uppdrag vad gäller matematik vilka kommer fokusera på undervisning och särskilt stöd från årskurs 4 och uppåt.

Trygghet och studiero, inklusive disciplinära åtgärder

För att höja kvaliteten på undervisningen i skolan förstärks elevpengen i årskurs 4 till 6 och årskurs 7 till 9. Detta ska bidra till förbättrade förutsättningar för trygghet och studiero, inklusive disciplinära åtgärder och särskilt stöd.

De ytterligare ökade resurserna i form av förstärkt elevpeng (enligt beslut 2025-06-17 § 44) innebär att varje elev vid en skolenhet tillför ytterligare resurser. Detta har gett skolorna förbättrade förutsättningar för ökad lärar- och personaltäthet. Det faktiska utfallet av resurstilldelningen för respektive skolenhet varierar beroende på antalet elever, då ersättning ges i form av elevpeng, och beroende på hur rektor formar sin enhets inre organisation.

Kompetensutvecklingsinsatser avseende disciplinära åtgärder enligt Skollagen har genomförts för rektorer. Röda villan har formaliserats som en akutskola med en tillhörande särskild undervisningsgrupp. Ansökan om statsbidrag för akutskola har gjorts och beviljats.

Arbetet med trygghet och studiero ligger till stor del på rektorernas ansvar. Huvudmannen följer arbetet genom enheternas verksamhetsuppföljningar samt genom analyser av resultaten från den GR-gemensamma elevenkäten för årskurs 2, 5 och 8. En sammanställning över skolornas insatser för trygghet och studiero har tagits fram, och ett mindre antal skolor med lägre enkätresultat och avsaknad av riktade insatser i enheternas verksamhetsuppföljningar har identifierats för vidare uppföljning.

Efter beslut i barn- och ungdomsnämnden (2025-06-17 § 47) om kameraövervakning i Östlyckeskolans skollokaler har förvaltningen arbetat med att verkställa beslutet. Kamerabevakningen driftsattes till skolstart höstterminen 2025.

Särskilt stöd (skola)

För att höja kvaliteten på undervisningen i skolan förstärks elevpengen i årskurs 4 till 6 och årskurs 7 till 9. Detta ska bidra till förbättrade förutsättningar för trygghet och studiero, inklusive disciplinära åtgärder och särskilt stöd.

Ytterligare ökade resurser i form av fler behöriga lärare ger bättre förutsättningar vid varje enhet att organisera det särskilda stödet. Under sommaren har fokus för skolorna varit rekrytering och personalplanering utifrån beslut om ytterligare förstärkt elevpeng för årskurs 4 till 9. I förvaltningschefens ledningsgrupp pågår dialoger om resursskolor och kommun-gemensamma särskilda undervisningsgrupper, omfattningen av antalet elever som ges särskilt stöd samt barn i förskolan med omfattande stödbehov. Röda villan har formellt etablerats som en akutskola med en tillhörande särskild undervisningsgrupp. Formaliseringen har inneburit att rutiner och rättssäker dokumentation för verksamheten har säkerställts.

Som en del av nämndens internkontroll har vårterminens betyg analyserats. Granskningen av betygskatalogerna visade inga felaktigheter i användningen av betyget "—" vid anpassad studiegång, även om andelen elever med sådana beslut fortsatt är hög. De ämnen där

elever oftast saknade betyg i endast ett ämne var moderna språk, idrott och hälsa samt matematik.

En kompetensförstärkande insats i form av föreläsning och workshop riktad till rektorer har genomförts. Utökade statsbidrag har gett möjlighet till att öka antalet försteläraryupdrag där ett uppdrag är inriktat mot särskilt stöd i matematik. Årets insatser har lett till ökad kunskap hos rektorerna om processen kring särskilt stöd för alla rektorer.

Elever med hög frånvaro

Nämnden riktar särskilda resurser för att stödja elever med hög frånvaro. I förvaltningen pågår ett arbete med att identifiera vilka insatser som krävs för att öka närvaron för de elever som har låg eller ingen närvaro.

Skolorna arbetar systematiskt med att följa upp elevers närvaro och sätta in åtgärder på organisations-, grupp- och individnivå. En riktad satsning har också genomförts genom att fyra socialpedagoger anställts för årskurs 7–9 som tillträdde sina uppdrag i samband med skolstarten höstterminen 2025. De har till uppdrag att arbeta aktivt med de elever som har störst frånvaro samt att stötta övergångar mellan årskurser. För elever med låg eller ingen närvaro har trygghetsskapande och individanpassade insatser genomförts, såsom anpassade scheman, stöd i mindre sammanhang, kravavlastning, hembesök och tät kontakt med elever och vårdnadshavare.

Arbetet har ännu inte gett tydliga utslag i den samlade frånvarostatistiken, men på individnivå rapporterar elevhälsoteamen att fler ärenden drivs framåt, att relationer etablerats och att försiktiga steg mot ökad eller stabiliserad närvaro tas. Socialpedagogernas insatser har dessutom avlastat elevhälsans övriga professioner, vilket möjliggjort mer förebyggande arbete för elever som riskerar att utveckla problematisk frånvaro.

Fortsatt arbete pågår inom ramen för BUS-samverkan (Barn och Unga i Samverkan) kring skolsocialt arbete, som bedrivs i samarbete med Socialförvaltningen. Fokus för den samverkan är förbyggande arbete riktat mot barn i förskolan och elever i grundskolans yngre åldrar och deras familjer.

Kvalitetsarbete, kompetensförsörjning och arbetsmiljö

Insatser utifrån nämndens identifierade risker inom ramen för kvalitetsarbete, kompetensförsörjning och förbättringar av arbetsmiljön är fortsatt prioriterade.

Förvaltningen har genomfört ett antal insatser under året inom områdena kvalitetsarbete, kompetensförsörjning och arbetsmiljö. En ny strategi för att göra huvudmannens kvalitetsarbete känt inom förvaltningen har implementerats. En film om huvudmannens systematiska kvalitetsarbete, tillsammans med en sammanfattande text och tillgång till hela verksamhetsuppföljningen, har publicerats på kommunportalen och riktar sig till förvaltningens personal.

Nya mallar för kommande års kvalitetsarbete kopplat till enheternas verksamhetsuppföljning har tagits fram och förankrats hos samtliga chefer och rektorer. Ett av syftena är att tydligare kunna följa upp och utveckla kvaliteten i olika rutiner utifrån skollagen och de olika skolformernas läroplaner. Ett annat syfte att minska mängden dokumentation för enheterna. För att stärka kvalitetsarbetets vetenskapliga grund har ett vetenskapligt råd formerats som består av förskollärare, lärare, utvecklingsledare och andra ledningsfunktioner.

Flera förändringsarbeten har initierats inom stödstrukturer för korrekt och tillräcklig dokumentation (se stödstrukturer). Som en del av arbetet med att tydliggöra organisationen för det systematiska arbetsmiljöarbetet, liksom uppdrag och arbetsformer för skyddskommittéer och samverkansforum, har nya årshjul för samverkan och dialog tagits fram. Dessa inkluderar struktur och avstämningar för information, uppföljning och analys av arbetsmiljö samt andra samverkansfrågor på olika nivåer. I arbetet ingår också att klargöra riktlinjerna för dokumentation av det systematiska arbetsmiljöarbetet på lokal nivå.

Inom ramen för kompetensförsörjning har ett flertal åtgärder initierats. En utveckling har skett vad gäller överlämning till och introduktion av nya chefer. Arbeta pågår för att möta lagstiftningens krav rörande professionsprogram för legitimerade förskollärare, lärare och för rektorer. Ett arbete har pågått under året med att definiera rätt och tillräcklig kompetens i olika verksamhetsformer. Förvaltningsledningen har landat i en gemensam målbild och arbete fortgår med att identifiera och vidta åtgärder för att nå målen. En effekt som tidigt kunnat skönjas är att förvaltningen i rekrytering av chefer tydligare kravställt tidigare chefs- eller rektorserfarenheter vilket har gett effekt och andelen erfarna rektorer i organisationen har ökat.

En tidigare efterfrågad satsning inom kompetensförsörjning och kvalitetsutveckling i förskolan är karriärtjänster, vilka nu möjliggjorts genom utökade statsbidrag. Två förstelärare i förskolan har rekryterats. De arbetar vardera 20 procent förvaltningsövergripande med utvecklingsinsatser för samtliga förskolor.

Utökade statsbidrag för skolan har inneburit fler försteläraryppdrag i grundskolan vilka kommer att ha förvaltningsövergripande uppdrag. Två av dessa är inriktade mot matematik och ett har inriktning mot AI. En anvisning för strategisk kommunikation har tagits fram och syftar till att tydliggöra budskap och aktörer för i kommunikation där förvaltningens varumärke som arbetsgivare inom förskola och skola är en central fråga. Som en effekt av det arbetet har en digital plattform (alingsas.se/pedagogalingsas) tillskapats som möjliggör kollegialt delande av pågående utvecklingsarbeten som är synligt såväl internt som externt.

Stödstrukturer

För att skapa en stabil organisation och säkerställa en god ekonomisk hushållning ska bättre stödstrukturer utvecklas. Fokus kommer att vara utökat stöd i budget och prognosprocesser, rätt och tillräcklig dokumentation samt en förskole- och skolorganisation som möter framtidens behov och utmaningar.

För att stärka stödet i budget-, prognos- och annat ekonomiarbete har en controller rekryterats, som tillträdde i början på maj månad. En utvärdering av nämndens resursfördelning pågår och vissa förändringar har gjorts i budget 2026. I resursfördelning till enheter inom förskola, grundskola och fritidshem införs en anslagsfinansierad grundresurs. Den avser jämna ut ekonomiska skillnader mellan mindre och större enheter och därmed öka likvärdigheten. Grundresursen omfattar samtliga enheter men ska särskilt bidra till att ge bättre förutsättningar för mindre enheter att hantera de kostnader som följer med grunduppdraget, men som är svåra att påverka när barn- eller elevantalet är lägre.

Dokumenthanteringsplanen har reviderats i syfte att stödja och förtydliga dokumenthanteringen inom förvaltningen. Ett nytt dokumentationssystem för det systematiska kvalitetsarbetet har tagits fram och har införts under året. Delar av uppföljningen kommer att ske genom internkontroll och professionella bedömningar för målen som rör verksamhetens genomförande. Förvaltningsledningen har genomfört en workshop med samtliga chefer för att identifiera kopplingen mellan arbetsmiljö och dokumentationskrav samt vilka områden och frågor som bör prioriteras. Utifrån detta har flera förändringsarbeten startats under året för att utveckla stödstrukturer för rätt och tillräcklig dokumentation.

Med anledning av den statliga utredningen "Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och lärarkyrkenas attraktivitet" (SOU 2025:26) följer förvaltningen utvecklingen för de förändringar som presenteras. Inom dessa områden avvaktar förvaltningen med större utvecklingsarbeten. Samtliga chefer har fått en kortfattad genomgång av utredningen. Förvaltningen är i kontakt med leverantörerna för både Unikum och KB-process för att tidigt kunna delta i utvecklingen av tjänsterna vid eventuellt förändrade lagkrav. Ett arbete har genomförts med att förtydliga strukturerna för dokumentlagringsytan Alfresco, både för stödjande och styrande dokument, samt en omfattande gallring av inaktuella dokument.

Lokalförsörjningsprocessen har förtydligats och ett omtag görs för att utveckla bedömningar av nämndens lokalbehov. Inom ramen för förskole- och skolorganisationen arbetar förvaltningen utifrån nämndens uppdrag med att genomföra kapacitetsbedömningar av förskolor i tätorten, baserat på faktorer som ventilation, brandsäkerhet, lokalernas livslängd, tillgänglighet och lärmiljöernas utformning. Baserat på dessa bedömningar samt barn- och befolkningsprognoser tas förslag fram för den framtida förskoleorganisationen i tätorten. Förvaltningen samarbetar med Alingsåshem, som bistår i delar av detta arbete. Lokalanpassningar har genomförts på förskolor och skolor vilka har lett till en kvalitetsökning och ökning av säkerheten.

Sammanfattning

Arbetet med tidiga insatser för särskilt stöd har stärkt rektorernas förmåga att identifiera och följa upp barn i behov av stöd och ökat kompetensen inom våldsprevention. Sammantaget har detta förbättrat förskolans förmåga att tidigt agera i frågor som rör barns trygghet och stödbehov. Utvecklingsarbetet kring lärmiljöer och organisation har dessutom resulterat i tydligare roller, en stabilare ledningsstruktur och ett mer sammanhållet arbetssätt, där mindre undervisningsgrupper och regelbundna driftsmöten bidrar till ökad kvalitet.

Insatserna för att stärka elevers grundläggande färdigheter har gett en bred kompetenshöjning i förskola, skola och fritidshem, och arbetet med garantin för tidiga stödinsatser har skapat en mer enhetlig och systematisk uppföljning. Nya försteläraryppdrag inom matematik har ytterligare stärkt undervisningen och det särskilda stödet från mellanstadiet och uppåt. Förstärkt elevpeng i årskurs 4–9 har samtidigt förbättrat förutsättningarna för trygghet, studiero och stöd, vilket förstärkts genom kompetensutveckling i disciplinära åtgärder och etableringen av Röda villan som akutskola.

De ökade resurserna har också möjliggjort fler behöriga lärare och därmed bättre organisatoriska förutsättningar för särskilt stöd, samtidigt som rättssäkra rutiner och ökad rektorskompetens har stärkt kvaliteten i stödprocesserna. Arbetet med elever med hög frånvaro har lett till att fler ärenden drivs framåt och att relationer och närvaro stabiliseras, särskilt genom socialpedagogernas riktade insatser. Individanpassade stödåtgärder och samverkan inom BUS har dessutom stärkt det förebyggande arbetet för yngre barn och deras familjer.

Det genomförda kvalitetsarbetet har lett till en mer enhetlig struktur, minskad dokumentationsbörda och stärkt uppföljning, samtidigt som det vetenskapliga rådet och nya årshjul har förbättrat förutsättningarna för ett systematiskt och kunskapsbaserat utvecklingsarbete. Inom kompetensförsörjningen har tydligare krav vid rekrytering ökat andelen erfarna rektorer, och nya karriärtjänster har stärkt utvecklingskapaciteten i både förskola och skola. Den digitala plattformen för kollegialt lärande har dessutom gjort utvecklingsarbetet mer synligt och tillgängligt.

Utvecklade stödstrukturer har stärkt den ekonomiska stabiliteten genom en ny grundresurs som ökar likvärdigheten mellan enheter, och förbättrade dokumentationsrutiner har höjt kvaliteten och rättssäkerheten i förvaltningens arbete. Workshops och förändringsinsatser har skapat en tydligare koppling mellan arbetsmiljö och dokumentationskrav, vilket stärker enheternas förmåga att arbeta systematiskt. Förtydligad lokalförsörjningsprocess och genomförda lokalanpassningar har dessutom höjt kvalitet och säkerhet i förskolors och skolors fysiska miljöer.